

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
NILSE WAHLA
přednesené dne 22. června 2016¹

Věc C-41/15

**Gerard Dowling
Padraig McManus
Piotr Skoczylas
Scotchstone Capital Fund Limited
proti**

Minister for Finance

Vedlejší účastníci s právem být informováni: Permanent TSB Group Holdings plc a Permanent TSB plc

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná High Court (Irsko)]

„Právo společností — Směrnice 77/91/EHS — Ochrana zájmů akcionářů, pokud jde o kapitál akciové společnosti — Rozhodnutí 2011/77/EU — Finanční pomoc Irsku — Rekapitalizace společnosti Irish Life and Permanent plc — Směrnice 2001/24/ES — Reorganizační opatření“

1. Porušila irská vláda tím, že v létě 2011 převzala kontrolu nad společností Irish Life and Permanent Group Holdings plc (později Permanent TSB Group Holdings plc; dále jen „ILPGH“ nebo „dotčená společnost“) a současně nad její dceřinou společností Irish Life and Permanent plc (později Permanent TSB plc; dále jen „ILP“ nebo „dotčená banka“), ústřední ustanovení unijního práva společností? Uvedená otázka je předmětem sporu před High Court (Irsko).

2. V souladu se svým stanoviskem ze dne 18. února 2016 ve věci Kotnik a další² mám z níže uvedených důvodů za to, že práva akcionářů vyplývající ze směrnice 77/91/EHS (dále jen „druhá směrnice“)³ nebrání členskému státu provést v naléhavých případech rekapitalizaci úvěrové instituce, která je v potížích a má zároveň zásadní význam pro hospodářství daného státu, pokud by v opačném případě mohlo dojít k vážnému narušení tohoto hospodářství a vzniku nebezpečí i pro hospodářství jiných členských států.

3. Mám tedy za to, že opatření dotčené v projednávané věci bylo přijato v souladu s unijním právem. Tuto otázku však v konečném důsledku přísluší rozhodnout High Court.

1 — Původní jazyk: angličtina.

2 — Stanovisko ve věci Kotnik a další, C-526/14, EU:C:2016:102.

3 — Druhá směrnice Rady ze dne 13. prosince 1976 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy [o EHS] při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření (Úř. věst. 1997, L 26, s. 1; Zvl. vyd. 17/01, s. 8), v platném znění.

I – Právní rámec

A – Unijní právo

1. Druhá směrnice

4. Podle článku 8 druhé směrnice akcie a podíly nemohly být vydány za hodnotu nižší, než byla jejich jmenovitá hodnota, nebo neměly-li jmenovitou hodnotu, než byla jejich účetní hodnota.

5. Podle článku 25 druhé směrnice o každém zvýšení základního kapitálu musela rozhodnout valná hromada, s výjimkou případů, kdy bylo takové zvýšení dříve povoleno stanovami, aktem, kterým se společnost zakládá, nebo valnou hromadou za podmínek uvedených v daném ustanovení.

6. Článek 29 odst. 1 druhé směrnice stanovil, že v průběhu každého zvyšování základního kapitálu upsaného peněžitými vklady musí být akcie přednostně nabídnuty akcionářům poměrně podle podílu na základním kapitálu, který představují jejich akcie. Podle čl. 29 odst. 4 nebylo navíc možné předkupní právo omezit ani zrušit stanovami nebo aktem, kterým se společnost zakládá, a bylo možné tak učinit pouze rozhodnutím valné hromady za podmínek stanovených v uvedeném odstavci.

2. Směrnice 2001/24/ES⁴

7. Článek 2 směrnice 2001/24 („Definice“) vymezuje „reorganizační opatření“ jako „opatření, jejichž účelem je uchovat nebo obnovit zdravou finanční situaci úvěrové instituce a která mohou mít vliv na již existující práva třetích osob, včetně opatření zahrnujících možnost pozastavení plateb, odložení opatření souvisejících s výkonem rozhodnutí nebo krácení pohledávek“.

8. Článek 3 směrnice 2001/24 („Přijetí reorganizačních opatření — Rozhodné právo“) stanoví, že k provádění jednoho či více reorganizačních opatření v úvěrové instituci, včetně poboček usazených v jiných členských státech, jsou oprávněny pouze správní nebo soudní orgány domovského členského státu. Uvedená opatření se provádějí v souladu s právními předpisy a postupy platnými v domovském členském státě, pokud není stanoveno jinak. Od okamžiku nabytí účinnosti v členském státě, kde byla přijata, jsou taková opatření účinná v plném rozsahu v celé Evropské unii v souladu s právními předpisy tohoto členského státu bez nutnosti dalších formalit, a to i vůči třetím osobám v ostatních členských státech, a to i v případě, že pro ně platné předpisy hostitelského členského státu tato opatření nestanoví nebo podmiňují jejich používání podmínkami, které nejsou splněny.

9. Článek 9 směrnice 2001/24 („Zahájení likvidačního řízení — Informace, které mají být poskytnuty ostatním příslušným orgánům“) stanoví pravidla, jež jsou v podstatných rysech obdobná ustanovením článku 3, pokud jde o rozhodnutí o zahájení likvidačního řízení.

4 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 4. dubna 2001 o reorganizaci a likvidaci úvěrových institucí (Úř. věst. 2001, L 125, s. 15; Zvl. vyd. 06/04, s. 15).

3. Rozhodnutí 2011/77/EU (dále jen „prováděcí rozhodnutí“)⁵

10. Prováděcí rozhodnutí bylo přijato na základě nařízení (EU) č. 407/2010⁶, a zejména čl. 3 odst. 3 uvedeného nařízení. Body 1 až 3 odůvodnění rozhodnutí znějí takto:

- „(1) Irsko se v nedávné době ocitlo pod zvyšujícím se tlakem na finančních trzích, který je dán narůstajícími obavami o udržitelnost irských veřejných financí s ohledem na komplexní opatření veřejné podpory pro oslabený finanční sektor. Domácí bankovní systém byl do příliš vysoké míry zapojen do realitních a stavebních projektů a v důsledku kolapsu těchto odvětví utrpěl značné ztráty. Současná hospodářská a bankovní krize má dramatické dopady i na irské veřejné finance, což ještě znásobuje dopad recese. Pokles daňových příjmů a nárůst cyklických výdajů, zejména v důsledku zvyšující se nezaměstnanosti, přispěly k vysokému schodku veřejných financí a prudkému nárůstu dluhu ve srovnání s příznivým stavem před krizí a navzdory provedení pěti významných souborů opatření pro fiskální konsolidaci od poloviny roku 2008. Podpůrná opatření pro bankovní sektor, včetně významných kapitálových injekcí, značně přispěl[a] ke zhoršení stavu veřejných financí. Současné obavy na trhu odrážejí zejména skutečnost, že platební schopnost irského státu a bankovního systému jsou nyní během krize neoddělitelně spjaty; vedly k prudkému nárůstu výnosů irských státních dluhopisů, zatímco domácí bankovní systém je prakticky odříznut od mezinárodního tržního financování.
- (2) Z důvodu tohoto vážného hospodářského a finančního narušení způsobeného mimořádnými událostmi, na něž vláda neměla vliv, irské orgány dne 21. listopadu 2010 oficiálně požádaly o finanční pomoc od Evropské unie, členských států, jejichž měnou je euro, a Mezinárodního měnového fondu [dále jen „MMF“], která by umožnila návrat hospodářství k udržitelnému růstu, zajištění řádného fungování bankovního systému a zabezpečení finanční stability v Unii a v eurozóně. Dne 28. listopadu 2010 bylo ve věci souboru komplexních politických opatření na období let 2010–2013 dosaženo dohody na technické úrovni.
- (3) Návrh hospodářského a finančního ozdravného programu (dále jen „program [podpory]“) předložený Radě a Komisi usiluje o znovuoobnovení důvěry finančních trhů v irský bankovní sektor a veřejné finance, což by hospodářství umožnilo návrat k udržitelnému růstu. Program obsahuje ke splnění těchto cílů tři hlavní prvky. Zaprvé strategii pro finanční sektor, která zahrnuje zásadní redukci, oddlužení a reorganizaci bankovního sektoru doplněné o přiměřenou rekapitalizaci v nezbytném rozsahu. [...] Na podporu tohoto náročného souboru politik žádají irské orgány finanční pomoc od Unie a členských států, jejichž měnou je euro, a pomoc v rámci bilaterálních půjček od Spojeného království, Švédska, Dánska a Mezinárodního měnového fondu.“

11. Článek 1 prováděcího rozhodnutí stanoví:

„1. Unie poskytne Irsku půjčku ve výši maximálně 22,5 miliardy eur s průměrnou splatností maximálně 7,5 roku.

[...]

5 — Prováděcí rozhodnutí Rady ze dne 7. prosince 2010 o poskytnutí finanční pomoci Unie Irsku (Úř. věst. 2011, L 30, s. 34), ve znění prováděcího rozhodnutí Rady 2011/326/EU ze dne 30. května 2011, kterým se mění prováděcí rozhodnutí 2011/77/EU o poskytnutí finanční pomoci Unie Irsku (Úř. věst. 2011, L 147, s. 17).

6 — Nařízení Rady ze dne 11. května 2010 o zavedení evropského mechanismu finanční stabilizace (Úř. věst. 2010, L 118, s. 1), které bylo přijato na základě článku 122 odst. 2 SFEU.

4. První splátka bude uvolněna v závislosti na vstupu dohody o půjčce a memoranda o porozumění v platnost. Každé další uvolnění půjčky závisí na příznivém čtvrtletním hodnocení toho, jak Irsko dosahuje souladu s obecnými podmínkami hospodářské politiky vymezenými tímto rozhodnutím a memorandumem o porozumění, provedeném Komisí v konzultaci s [Evropskou centrální bankou; dále jen „ECB“].

[...]

8. Komise rozhodne o výši a vyplacení dalších splátek. Komise rovněž rozhodne o výši tranší.“

12. Článek 2 prováděcího rozhodnutí stanoví, že Komise řídí pomoc Irsku v souladu se závazky tohoto státu a doporučeními Rady, a vymezuje podrobnosti provádění tohoto dohledu. Článkem 3 prováděcího rozhodnutí se schvaluje program podpory vypracovaný irskými orgány a stanoví se v něm, že další splátky se vyplátí na základě uspokojivého plnění programu podpory, včetně mimo jiné následujících opatření:

„5. Jak se uvádí v memorandu o porozumění, Irsko za účelem znovunastolení důvěry ve finanční sektor odpovídajícím způsobem rekapitalizuje, urychleně oddluží a řádně restrukturalizuje bankovní systém. [...] Irsko provede zejména tato opatření:

a) zajistí, aby domácí banky byly v případě potřeby dostatečně kapitalizovány prostřednictvím vlastního kapitálu, díky čemuž by mohly dodržet minimální regulační požadavek na kapitálový ukazatel core tier 1 ve výši 10,5 % po celou dobu programu finanční pomoci EU a zároveň postupně snižovat pákový efekt s cílem dosáhnout do konce roku 2013 poměru úvěrů k vkladům ve výši 122,5 %;

[...]

7. Irsko přijme během roku 2011 tato opatření v souladu s podrobnostmi uvedenými v memorandu o porozumění:

[...]

g) do konce července 2011 provede rekapitalizaci domácích bank (po odpovídajícím zohlednění očekávaného prodeje majetku Irish Life & Permanent) v souladu se zjištěními [obezřetnostních přezkumů kapitálové přiměřenosti (Prudential Capital Assessment Review; dále jen „PCAR“ a likvidity (Prudential Liquidity Assessment Review; dále jen „PLAR“) v roce 2011, jež oznámila irská centrální banka dne 31. března 2011. [...]]“

B – *Irské právo*

13. Credit Institutions (Stabilisation) Act 2010 [zákon z roku 2010 o úvěrových institucích (stabilizace) ve znění změn a doplňků; dále jen „zákon“] se vztahuje na úvěrové instituce, jimž byla poskytnuta finanční podpora. Byl přijat dne 21. prosince 2010.

14. Cíle zákona jsou vymezeny v článku 4. Patří mezi ně řešení narušení hospodářství a finančního systému a ohrožení stability některých úvěrových institucí v Irsku a finančního systému obecně, provedení reorganizace úvěrových institucí v Irsku, mimo jiné v rámci programu podpory, a zachování nebo obnovení finanční situace „relevantních institucí“.

15. V článku 2 zákona jsou vymezeny některé pojmy používané v zákoně, jako například pojem „úvěrová instituce“ (osoba oprávněná v daném státě přijímat vklady či jiné splatné peněžní prostředky od veřejnosti a poskytovat úvěry na vlastní účet) a pojem „relevantní instituce“. Posledně jmenovaným pojmem se podle písmene a) rozumí subjekt se sídlem v Irsku, který je – nebo k datu vstupu zákona v platnost byl – držitelem bankovní licence a kterému byla nebo má být poskytnuta finanční podpora ze strany Minister for Finance (ministr financí; dále jen „ministr“), a podle písmene f) holdingová společnost takového subjektu.

16. Článek 7 zákona zmocňuje ministra, aby předkládal High Court návrhy „soudních příkazů“, na základě nichž má relevantní instituce učinit (ve stanovené lhůtě) určité kroky nebo se určitých kroků (po stanovenou dobu) zdržet. Na základě výše uvedeného článku 9 zákona upravuje postup vydávání soudních příkazů. Stanoví:

„1) Co možná nejdříve po ukončení postupů podle článku 7 ve vztahu k návrhu na vydání soudního příkazu podá ministr k [High Court] návrh *ex parte* na vydání [soudního příkazu] za podmínek stanovených v uvedeném návrhu.

2) Dojde-li [High] Court při projednávání návrhu *ex parte* podle odstavce 1 k závěru, že byly splněny podmínky článku 7 a že závěr ministra podle uvedeného článku je opodstatněný a není stížen nesprávným právním posouzením, vydá [High Court] soudní příkaz ve smyslu příslušného návrhu (nebo za jiných podmínek, jež určí [...]).

3) Pokud je součástí návrhu na vydání soudního příkazu prohlášení ministra, že účelem návrhu je uchování nebo obnova finanční situace úvěrové instituce, a [High] Court dojde k závěru, že ministr podal předmětný návrh nebo jeho část za tímto účelem, prohlásí [High] Court v příslušném soudním příkazu, že daný příkaz nebo jeho část jsou reorganizačním opatřením pro účely [směrnice 2001/24].

[...]“

17. Článek 11 odst. 1 zákona stanoví, že dotčená relevantní instituce nebo jakýkoli její společník může podat u High Court návrh na zrušení soudního příkazu. Podle odstavce 3 High Court „zruší soudní příkaz pouze má-li za to, že není splněna některá z podmínek článku 7 nebo že stanovisko ministra podle čl. 7 odst. 2 je nepřiměřené nebo je stíženo nesprávným právním posouzením“. Soud může rovněž podle odstavce 4 v případě zjištění některé z takových právních vad soudní příkaz, namísto zrušení, změnit.

18. Článek 47 zákona stanoví, že součástí soudního příkazu je ustanovení, podle něhož může jakoukoli pravomoc příslušející společníkům dotčené relevantní instituce na valné hromadě vykonávat namísto nich ministr.

19. Podle článku 52 zákona „[j]akýkoli příkaz, který je vydáván podle tohoto zákona za účelem uchování nebo obnovení finanční situace úvěrové instituce, má účinky podle [směrnice 2001/24] a jakéhokoli předpisu vydaného k jejímu provedení“.

20. Článek 53 stanoví konečně, že ustanovení zákona a jakéhokoli příkazu vydaného podle daného zákona platí bez ohledu na jiné předpisy uvedené v daném ustanovení, včetně Companies Acts (irské zákony o společnostech), nestanoví-li zákon jinak. Článek 61 navíc v zásadě stanoví, že vydání soudního příkazu nelze vykládat jako porušení smlouvy.

II – Skutkový stav, původní řízení a předběžné otázky

21. V předkládacím rozhodnutí je uvedeno, že společnost ILP je úvěrová instituce se sídlem v Irsku. V rozhodné době byla společnost ILP vlastníkem skupiny Irish Life Group (dále jen „Irish Life“), jejíž součástí byly společnosti Irish Life Assurance plc a Irish Life Investment Managers Ltd.

22. ILPGH je akciová společnost založená v Irsku na základě organizační struktury schválené High Court v lednu 2010⁷. Ve všech rozhodných okamžicích byla holdingovou společností, která byla výhradním vlastníkem společnosti ILP. Společnost ILPGH neměla žádný jiný majetek a není, ani v rozhodné době nebyla, úvěrovou institucí.

23. Navrhovatelé v původním řízení (společně dále jen „navrhovatelé“) jsou společníky a akcionáři společnosti ILPGH. Gerard Dowling, Padraig McManus a Piotr Skoczylas jsou individuální akcionáři. Piotr Skoczylas byl po určitou dobu rovněž členem představenstva společnosti ILPGH zvoleným na mimořádné valné hromadě této společnosti, která se konala 20. července 2011 (dále jen „mimořádná valná hromada“). Scotchstone Capital Fund Limited je společnost ve vlastnictví P. Skoczylase a je rovněž akcionářkou společnosti ILPGH.

24. Počínaje rokem 2008 byla společnost ILP, stejně jako jiné irské banky, čím dál závislejší na finanční podpoře státu a Evropské unie. Postupně a s neutuchajícími finančními problémy v těch letech se ukázalo, že úsilí irské vlády o podporu bank nebude stačit k tomu, aby přesvědčila trhy buď o životaschopnosti bank, nebo schopnosti státu je nadále podporovat. Ke konci roku 2010 již bylo zjevné, že je finanční stabilita státu vážně ohrožena, z velké části v důsledku závazků státu vůči bankám. Stát se zaručil za vklady ve společnosti ILP ve výši přibližně 26 miliard eur.

25. V listopadu 2010 přijal irský stát právně závazné závazky vůči Komisi, ECB a MMF, včetně závazku provést rekapitalizaci životaschopných irských bank, a to v rámci programu podpory. V rámci uvedeného programu se irská centrální banka zavázala provést obezřetnostní přezkum kapitálové přiměřenosti (PCAR) a obezřetnostní přezkum likvidity (PLAR) a určit na základě výsledků těchto hodnocení kapitálové potřeby bank. Tyto výsledky byly zveřejněny dne 31. března 2011. Irsko se právně zavázalo zajistit v souladu s uvedenými hodnoceními rekapitalizaci do 31. července 2011.

26. Irská centrální banka poté ve své funkci nezávislého regulačního orgánu uložila společnosti ILP získat regulatorní kapitál ve výši 4 miliard eur. Tento pokyn byl pro společnost ILP závazný a nebylo jej možné napadnout žádnými opravnými prostředky.

27. Předkládající soud uvádí, že podle jeho názoru a) nebylo pravděpodobné, že požadovaný kapitál bude možné získat od soukromých investorů; b) nebylo pravděpodobné, že požadovaný kapitál bude možné získat od stávajících akcionářů; c) bylo pravděpodobné, že neprovedení rekapitalizace ve stanovené lhůtě povede k pádu banky ILP, a to z důvodu „runu“ vkladatelů na banku, odnětí její licence, výzvy k uhrazení různých dluhopisů, ukončení financování v rámci systému nouzového poskytování likvidity (ELA) nebo kombinace některých nebo všech uvedených možností. Takový pád by navíc d) pravděpodobně vedl k úplnému znehodnocení společnosti z hlediska akcionářů.

28. High Court měl rovněž za to, že e) pád ILP by měl pravděpodobně extrémní negativní dopady na irský stát, buď z důvodu „runu“ na banku a následného zesplatnění státní záruky až do výše přibližně 26 miliard eur, rozšíření nákazy do ostatních bank, úplného či částečného odebrání financování státu v rámci programu podpory z důvodu nesplnění jeho podmínek, sankcí uložených na základě Smlouvy

7 — Z oběžníku znázorňujícího uvedenou organizační strukturu, který je součástí spisu předloženého Soudnímu dvoru, vyplývá, že společnost ILP byla předtím v postavení jednak holdingové společnosti dané skupiny a jednak licencované úvěrové instituce provozující bankovní činnost skupiny. Ve snaze zlepšit uspořádání skupiny navrhlo představenstvo společnosti ILP dne 20. listopadu 2009 akcionářům vytvoření nové holdingové společnosti kótované na relevantních burzách cenných papírů, která by fungovala jako jediná holdingová společnost skupiny. Bylo proto navrženo, aby celý akciový kapitál společnosti ILP přešel do vlastnictví společnosti, kterou se následně stala společnost ILPGH, a aby se stávající akcionáři společnosti ILP stali akcionáři budoucí společnosti ILPGH v poměru 1:1.

o FEU nebo kombinace některých nebo všech uvedených možností. Uvedené negativní dopady na stát by pravděpodobně f) vedly ke zvýšení ohrožení finanční stability členských států a Evropské unie. Rozhodnutí státu investovat do rekapitalizace bylo přijato v rámci plnění jeho právních povinností a v zájmu finančního systému státu, občanů státu a občanů Evropské unie.

29. Stát se rozhodl provést rekapitalizaci společnosti ILP formou úpisu kmenových akcií v hodnotě 2,3 miliard eura ministrem, podmíněného kapitálu v hodnotě 0,4 miliardy eura a „stand by“ investice ve výši 1,1 miliardy eura. Cena za akcii činila 0,06345 eura, což odpovídá slevě 10 % oproti střední tržní hodnotě ke dni 23. června 2011. Na základě určení počtu akcií, které bylo nutno vydat k získání částky 2,3 miliardy eura, nabyl ministr 99,2% podíl ve společnosti. High Court má za to, že g) kurz akcií stanovený k uvedenému datu nebyl důsledkem „falešného trhu“ (false market), jak argumentovali navrhovatelé. Kurz již několik let klesal a po zveřejnění výsledků hodnocení PLAR a PCAR došlo k jeho dramatickému propadu. Příčinou byla pravděpodobně skutečnost, že na trhu panovaly pochybnosti o schopnosti společnosti ILP dosáhnout požadované rekapitalizace způsobem příznivým pro investory.

30. Komise schválila podle pravidel státní podpory záchranu a rekapitalizaci ILP formou státní investice⁸. Celá operace byla rovněž schválena příslušným vnitrostátním orgánem pro účely směrnice 2004/25/ES⁹.

31. Návrh ministra podpořilo představenstvo společnosti ILP, jež mělo za to, že společnost ILP nemá jinou možnost dosažení požadované kapitalizace. Za účelem schválení potřebných usnesení byla svolána mimořádná valná hromada. Akcionáři hlasující na mimořádné valné hromadě však návrh neschválili a rozhodli, že by se společnost měla pokusit využít jiné možnosti získání požadovaného kapitálu; představenstvu bylo proto uloženo požádat o prodloužení lhůty pro rekapitalizaci.

32. Ministr ani irská centrální banka však nemohli takové žádosti vyhovět, neboť s ohledem na zdroj uvedené lhůty by její prodloužení vyžadovalo souhlas Rady, Komise, ECB a MMF. Ministr proto podal dne 25. července 2011 návrh na vydání soudního příkazu na základě ustanovení zákona. Guvernér irské centrální banky sdělil své kladné stanovisko k návrhu na vydání soudního příkazu, neboť měl za to, že může splnit cíle zákona. Předseda představenstva společnosti předal ministrově dopis, který sepsal po mimořádné valné hromadě a v němž bylo uvedeno odlišné stanovisko akcionářů.

33. Návrh na vydání soudního příkazu *ex parte* byl následně podán k High Court, který mu dne 26. července 2011 vyhověl a vydal soudní příkaz (dále jen „soudní příkaz“), na jehož základě ministr získal 99,2 % vydaného akciového kapitálu společnosti ILPGH. Akcie společnosti proto bylo nutné vyjmout v Irsku a Spojeném království z kotace. Navrhovatelé poté dne 3. srpna 2011 požádali High Court o zrušení soudního příkazu podle článku 11 zákona. High Court má pochybnosti o tom, zda opatření navržená ministrem byla nezbytná, zda nebyla nepřiměřená nebo stížena právní vadou, a dne 2. prosince 2014 se proto rozhodl řízení přerušit a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1. Brání [druhá směrnice] za všech okolností, včetně okolností projednávané věci, vydání soudního příkazu podle článku 9 [zákona] na základě závěru ministra ohledně nutnosti vydání takového příkazu, je-li jeho důsledkem zvýšení základního kapitálu společnosti bez souhlasu valné hromady, rozdělení nových akcií bez jejich přednostního nabídnutí stávajícím akcionářům a bez souhlasu

8 — Rozhodnutí Komise C(2011) 5258 final ze dne 20. července 2011 o státní podpoře SA.33311 (2011/N) – Irsko – Záchraná rekapitalizace ILPGH (souhrnné zveřejnění v Úř. věst. 2011, C 268, s. 4 a 5), a rozhodnutí Komise C(2015) 2353 final ze dne 9. dubna 2015 o státní podpoře SA.33442 (2011/N) – Irsko – Restrukturalizace ILPGH (souhrnné zveřejnění v Úř. věst. 2015, C 219, s. 1 a 2).

9 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 21. dubna 2004 o nabídkách převzetí (Úř. věst. 2004, L 142, s. 12; Zvl. vyd. 17/02, s. 20). Uvedené schválení bylo podmíněno mimo jiné tím, že nebude podán návrh na zrušení soudního příkazu vydaného High Court.

valné hromady, snížení jmenovité hodnoty akcií společnosti bez souhlasu valné hromady společníků a za tímto účelem, rovněž bez souhlasu valné hromady, změna společenské smlouvy a stanov společnosti?

2. Vydal High Court soudní příkaz podle článku 9 [zákona] vůči [dotčené společnosti] a [dotčené bance] v rozporu s unijním právem?“

34. Písemná vyjádření předložili navrhovatelé, společnosti ILP a ILPGH, italská a kyperská vláda a Komise. Na jednání konaném dne 19. dubna 2016 přednesli ústní vyjádření navrhovatelé, společnosti ILP a ILPGH, Irsko a Komise.

III – Analýza

A – Úvodní poznámky

35. Finanční krize nebyla jen zdrojem několika zásadních rozhodnutí Soudního dvora¹⁰. Byla také důvodem pro zahájení soudních řízení v souvislosti s přijetím různých opatření směřujících k záchraně úvěrových institucí v potížích¹¹. Součástí takových opatření byl zpravidla požadavek na „sdílení nákladů“, jehož účelem bylo snížit objem veřejné finanční podpory a zamezit spekulacím v rizikových oblastech podnikání (takzvané morálně nebezpečné jednání). O takové opatření se dle tvrzení navrhovatelů jedná i v projednávané věci.

36. V projednávané věci je nesporné zaprvé, že na takové společnosti, jako jsou společnosti ILP a ILPGH, se v zásadě vztahuje druhá směrnice, a zadruhé, že společnost ILP byla v ekonomických potížích a byla povinna řídit se pokyny irské centrální banky. Navrhovatelé naproti tomu zpochybňují legalitu opatření přijatých ministrem. Mají v zásadě za to, že existovala jiná, méně zatěžující opatření, jež by nebylo nutné přijmout bez souhlasu valné hromady společnosti ILPGH, což bylo podle jejich názoru v rozporu s články 8, 25 a 29 druhé směrnice.

37. Hlavní argument navrhovatelů totiž zní, že úvěrovou institucí je společnost ILP, nikoli společnost ILPGH. Argumentují tím, že pro účely zachování finanční stability irského hospodářství ministr mohl a měl omezit svůj zásah na společnost ILP namísto toho, aby na jeho návrh soustředil High Court největší část sporných opatření na společnost ILPGH. Mají za to, že společnost ILPGH je pouze holdingová společnost, jejíž akciový kapitál je nezávislý na akciovém kapitálu společnosti ILP a jež nebyla vázána pokyny irské centrální banky, a tedy odpovědná za jednání a opomenutí společnosti ILP.

38. Pro účely odpovědi na první předběžnou otázku položenou High Court není nutné se tímto argumentem zabývat. Jelikož však odpověď na uvedenou otázku patrně pomůže High Court vydat rozhodnutí v původním řízení, budu se tímto argumentem dále zabývat v rámci analýzy druhé otázky, jež podle mého názoru doplňuje odpověď na otázku první. Závěrem tohoto stanoviska proto poskytnu odpověď na obě otázky.

10 — Viz rozsudky ze dne 27. listopadu 2012, Pringle, C-370/12, EU:C:2012:756, a ze dne 16. června 2015, Gauweiler a další, C-62/14, EU:C:2015:400.

11 — Mimo jiné viz usnesení ze dne 24. března 2011, Abt a další, C-194/10, EU:C:2011:182; rozsudky ze dne 3. dubna 2014, Komise v. Nizozemsko a ING Groep, C-224/12 P, EU:C:2014:213; EFTA Surveillance Authority v. Island, E-16/11, [2013] EFTA Ct. Rep. 4, a ze dne 5. března 2015, Banco Privado Português a Massa Insolvente do Banco Privado Português, C-667/13, EU:C:2015:151; usnesení ze dne 15. října 2015, Banco Privado Português a Massa Insolvente do Banco Privado Português v. Komise, C-93/15 P, EU:C:2015:703; a rozsudky ze dne 12. listopadu 2015, HSH Investment Holdings Coinvest-C a HSH Investment Holdings FSO v. Komise, T-499/12, EU:T:2015:840, a ze dne 28. ledna 2016, Rakousko v. Komise, T-427/12, nezveřejněno, EU:T:2016:41. Rovněž viz dosud projednávané věci Fih Holding a Fih Erhvervsbank v. Komise, T-386/14; Ledra Advertising a další v. Komise a ECB, spojené věci C-8/15 P, C-9/15 P a C-10/15 P, a Malli a Malli v. Komise a ECB, spojené věci C-105/15 P až C-109/15 P.

B – *K první otázce*

1. Úvodní poznámky

39. První otázka je koncipována obecně, a nikoli pouze konkrétně s ohledem na skutkové okolnosti původního řízení. Z toho dovozují, že High Court žádá Soudní dvůr především o to, aby v této věci formuloval určitou zásadu. Mám tedy za to, že podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda ustanovení článků 8, 25 a 29 druhé směrnice při správném výkladu brání právním předpisům členského státu, podle nichž je soud za účelem řešení narušení hospodářství a finančního systému, ohrožení stability některých úvěrových institucí v daném členském státě a finančního systému obecně, jakož i snížení rizika rozšíření do ostatních členských států v zásadě oprávněn uložit převzetí akciové společnosti, na niž se vztahuje uvedená směrnice, která má systémový význam pro hospodářství daného členského státu a která není sama schopna splnit regulační požadavky uložené daným členským státem, pokud jde o obezřetnostní dohled nad finančními institucemi, státem bez souhlasu valné hromady.

40. Ústředním motivem projednávané věci je tedy znovu otázka omezení pravomoci státu převzít v době krize úvěrovou instituci, která je v potížích a zároveň představuje jeden z pilířů národního hospodářství. V tomto případě odpovídají dotyčná omezení právům akcionářů odvozeným z unijního práva – v tomto případě z článků 8, 25 a 29 druhé směrnice – takové převzetí na valné hromadě vetovat.

2. Obecný přístup při rozhodování Soudního dvora

41. Jak jsem již uvedl v úvodní části tohoto stanoviska, mám za to, že by Soudní dvůr měl znovu použít přístup, který jsem navrhl ve věci *Kotnik a další*¹². Uvedená věc se týkala mimo jiné omezení státních zásahů do finančního sektoru, který je v potížích, jež vyplývají z pravidel unijního práva společností, i když jde o zásah ve formě státní podpory. V bodech 44 až 51 tohoto stanoviska popíšu předmět zmiňované věci a také její aspekty, které jsou obdobné v projednávané věci.

42. Nejprve však připomenu základní zásadu: nezávislou právní osobnost akciových společností, která je základním kamenem vnitřního trhu a zejména svobody usazování vymezené v článku 49 druhém pododstavci SFEU a článku 54 druhém pododstavci SFEU¹³. Skutečnost, že se akciová společnost může nacházet ve finančních potížích, sama o sobě neodůvodňuje popření práv akcionářů podle druhé směrnice¹⁴. Tím by totiž byl zbaven veškerého účelu článek 17 druhé směrnice¹⁵.

¹² — C-526/14, EU:C:2016:102.

¹³ — Rovněž viz první bod odůvodnění druhé směrnice, podle něhož „činnost [akciových společností] v hospodářství členských států převažuje a často překračuje jejich státní území“.

¹⁴ — V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. května 1998, *Kefalas a další*, C-367/96, EU:C:1998:222, bod 25.

¹⁵ — Článek 17 odst. 1 druhé směrnice stanoví, že „[v] případě vážné ztráty upsaného základního kapitálu musí být svolána valná hromada ve lhůtě stanovené právními předpisy členských států, aby posoudila, zda je třeba společnost zrušit nebo přijmout jiná opatření“; rovněž viz rozsudek ze dne 12. května 1998, *Kefalas a další*, C-367/96, EU:C:1998:222, bod 25.

43. Z tohoto důvodu je třeba obratem odmítnout argumentaci společností ILP, ILPGH a Irska, podle níž čl. 65 odst. 1 písm. b) SFEU odůvodňuje odchylku od druhé směrnice z důvodů obezřetnostního dohledu nad finančními institucemi a že Soudní dvůr mimoto uznal, že omezení volného pohybu mohou být v zásadě odůvodněna za účelem zachování důvěryhodnosti vnitrostátního finančního trhu¹⁶. Opatření v oblasti, která je předmětem úplné harmonizace na úrovni Společenství, musí totiž být posuzováno ve vztahu k ustanovením tohoto harmonizačního opatření, a nikoliv k ustanovením primárního práva¹⁷. Soudní dvůr se navíc patrně již obdobným argumentem zabýval a odmítl jej¹⁸.

44. Jak jsem však již uvedl v bodech 93 až 121 svého stanoviska ve věci Kotnik a další¹⁹, na něž do značné míry odkazuji, nesouhlasím s tvrzením navrhovatelů, že druhá směrnice brání členskému státu přijmout naléhavá opatření za účelem zachování finanční stability na jeho území a rovněž za účelem minimalizace nebezpečí nákazy. Sdílím zejména pochybnosti High Court²⁰, zda judikatura, kterou označují jako judikaturu Pafitis²¹, umožňuje vykládat druhou směrnicí tak, jak tvrdí navrhovatelé, a to z důvodů uvedených ve zmíněném stanovisku.

45. Zprvce stejně jako ve věci Kotnik a další není nijak přehnané tvrdit, že z faktického hlediska se skutkové okolnosti judikatury Pafitis zásadním způsobem liší od věcí, které jsou v současné době projednávány před Soudním dvorem. Jak totiž bylo uvedeno na jednání, Soudní dvůr sice v bodě 57 rozsudku Pafitis a další²² konstatoval, že se druhá směrnice i nadále použije na „běžná reorganizační opatření“ – tedy taková opatření, jaká byla předmětem dané věci – nevyjádřil se však nijak k reorganizačním opatřením, která je nutno považovat za *mimořádná*.

46. Zadruhé základním účelem druhé směrnice a zejména jejího článku 25 bylo totiž zajistit rovnováhu pravomocí různých orgánů akciové společnosti (jakož i ve vztahu mezi jednotlivými akcionáři), zejména v případě vzájemných sporů²³, a nikoli zabránit členskému státu zasáhnout do takové společnosti za účelem řešení vážného narušení jeho hospodářství s potenciálně nakažlivými účinky. Ve směrnici samotné se totiž uznávalo, že může být nezbytné, aby členský stát přijal právní předpisy, které jsou v rozporu s pravomocemi valné hromady, je-li to nezbytné k tomu, aby se společnost vyhnula vážné a bezprostředně hrozící újmě²⁴.

16 — Viz rozsudek ze dne 10. května 1995, Alpine Investments, C-384/93, EU:C:1995:126, body 42 až 44.

17 — Mimo jiné viz rozsudek ze dne 9. března 2006, Matratzen Concord, C-421/04, EU:C:2006:164, bod 20 a citovaná judikatura. Kromě toho obdobně zejména viz rozsudek ze dne 16. června 2015, Rina Services a Rina, C-593/13, EU:C:2015:399, body 37 až 40.

18 — Rozsudek ze dne 12. března 1996, Pafitis a další, C-441/93, EU:C:1996:92, body 49 a 50.

19 — C-526/14, EU:C:2016:102.

20 — Viz Dowling a další v. The Minister for Finance [2014] IEHC 595, bod 74 (pokud jde o návrh na vydání předběžného opatření).

21 — Viz rozsudky ze dne 24. března 1992, Syndesmos Melon Tis Eleftheras Evangelikis Ekklesias a další, C-381/89, EU:C:1992:142; ze dne 30. května 1991, Karella a Karellas, spojené věci C-19/90 a C-20/90, EU:C:1991:229; ze dne 12. listopadu 1992, Kerafina-Keramische und Finanz-Holding a Vioktimatiki, spojené věci C-134/91 a C-135/91, EU:C:1992:434; ze dne 12. března 1996, Pafitis a další, C-441/93, EU:C:1996:92; ze dne 12. května 1998, Kefalas a další, C-367/96, EU:C:1998:222, a ze dne 23. března 2000, Diamantis, C-373/97, EU:C:2000:150.

22 — Rozsudek ze dne 12. března 1996, C-441/93, EU:C:1996:92, bod 57.

23 — V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. května 1998, Kefalas a další, C-367/96, EU:C:1998:222, bod 28.

24 — Například viz čl. 19 odst. 2 druhé směrnice, který stanovil, že „[p]rávní předpisy členského státu se mohou odchýlit od [požadavku na povolení k nabytí vlastních akcií společností ze strany valné hromady], pokud je nabytí vlastních akcií nezbytné, aby se společnost vyhnula vážné a bezprostředně hrozící újmě“.

47. Pokud jde konečně o poslední jmenovaný aspekt, jak správně upozorňuje Irsko, od vydání uvedených rozsudků se dramaticky změnil stav evropské spolupráce a integrace ve finančních a měnových otázkách – a to na úrovni primárního²⁵ i sekundárního práva²⁶. Toto jsou základní důvody, proč by Soudní dvůr neměl slepě sledovat svou judikaturu *Pafitis*.

48. Mám navíc za to, že otázky dotčené v projednávané věci se nijak podstatně neliší od otázek dotčených ve věci *Kotnik a další*.

49. Je zjevné, že skutkové okolnosti věci *Kotnik a další* nejsou totožné jako v původním řízení. Zatímco věc *Kotnik a další* se týkala uložení „opatření k zajištění spoluúčasti“, pokud jde o akciový kapitál, hybridní finanční nástroje a podřízený dluh, předmětem soudního příkazu v projednávané věci bylo, mimo jiné, zvýšení akciového kapitálu. Kombinovaným účinkem masivního zvýšení akciového kapitálu společnosti ILPGH a neschopnosti akcionářů vykonat předkupní práva však v původním řízení bylo zbavení původních akcionářů, kteří nyní vlastní méně než 1 % akcií, vlivu, který by jinak s ohledem na své akcie měli – jinými slovy oslabení jejich práv. Soudní příkaz dotčený v projednávané věci tedy *de facto* zahrnuje i opatření ke sdílení nákladů²⁷.

50. Je navíc pravda, že věc *Kotnik a další* se týkala zejména práva státních podpor, a nikoli unijního práva společností. Svou pátou otázkou položenou v uvedené věci se však Ústavno sodišče (Ústavní soud, Slovinsko) tázal, zda jsou některé body sdělení Komise v oblasti státní podpory pro bankovní sektor²⁸ v rozporu s přepracovaným zněním druhé směrnice, tedy směrnicí 2012/30/EU²⁹ (mám za to, že nejsou). Ve snaze poskytnout užitečnou odpověď jsem měl za to, že při širším rozboru uvedené otázky je třeba analyzovat i otázku, zda jsou vnitrostátní ustanovení, která svěřují národní centrální bance pravomoc přijímat opatření ke sdílení nákladů, předvídaná v uvedeném sdělení, slučitelná s uvedenou směrnicí. Ve výše uvedeném stanovisku jsem došel k závěru, že na takto širěji formulovanou otázku je třeba za skutkových okolností uvedené věci odpovědět v tom smyslu, že taková ustanovení nejsou neslučitelná se směrnicí 2012/30.

51. Mám tedy za to, že problémy vznesené pátou předběžnou otázkou ve věci *Kotnik a další* a problémy dotčené v projednávané věci jsou do značné míry stejné. V obou věcech je tedy třeba uplatňovat stejný přístup.

3. Specifické aspekty původního řízení

52. V bodě 44 tohoto stanoviska jsem nastínil obecný přístup, který by Soudní dvůr měl sledovat při rozhodování v projednávané věci. Na tomto místě bych chtěl zdůraznit některé specifické aspekty.

25 — Viz část III hlava VIII SFEU o hospodářské a měnové politice, a rovněž článek 3.3 protokolu (č. 4) ke statutu ESCB a ECB.

26 — S ohledem na rozsudek ze dne 12. března 1996, *Pafitis a další*, C-441/93, EU:C:1996:92, body 43 a 51, odkazují především na směrnici 2001/24 a směrnici Evropského parlamentu a Rady 94/19/ES ze dne 30. května 1994 o systémech pojištění vkladů (Úř. věst. 1994, L 135, s. 5; Zvl. vyd. 06/02, s. 252), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/14/ES ze dne 11. března 2009, kterou se mění směrnice 94/19/ES o systémech pojištění vkladů, pokud jde o výši pojištění a lhůtu k výplatě (Úř. věst. 2009, L 68, s. 3). Tento vývoj potvrzují také další směrnice, i když nebyly v rozhodné době použitelné, například směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/49/EU ze dne 16. dubna 2014 o systémech pojištění vkladů (přepracované znění) (Úř. věst. 2014, L 173, s. 149), a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. května 2014, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků a kterou se mění směrnice Rady 82/891/EHS, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EU, 2012/30/EU a 2013/36/EU a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 a (EU) č. 648/2012 (Úř. věst. 2014, L 173, s. 190; zejména viz článek 123 uvedené směrnice).

27 — Na rozdíl od některých, možná typičtějších příkladů rekapitalizace, jejichž součástí je vyvlastnění (vytěsnění) akcionářů nebo převod majetku z původní či „špatné“ banky na banku „novou“ (často následovaný zahájením insolvenčního řízení na „špatnou“ banku), součástí rekapitalizace dotčené v původním řízení bylo určité „soužití“ ministra a dalších akcionářů společnosti ILPGH. Ze spisu vyplývá, že zvýšení kapitálu bylo upřednostněno z důvodů irského ústavního práva.

28 — Sdělení Komise o použití pravidel pro poskytování státní podpory ve prospěch bank v souvislosti s finanční krizí od 1. srpna 2013 (Úř. věst. 2013, C 216, s. 1).

29 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/30/EU ze dne 25. října 2012 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 54 druhého pododstavce Smlouvy o fungování Evropské unie při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření (Úř. věst. 2012, L 315, s. 74).

a) Finanční a hospodářský kontext rekapitalizace

53. Pokud jde o finanční a hospodářské souvislosti rekapitalizace v projednávané věci, jen těžko lze pochybovat o tom, že se jednalo o mimořádný případ – a to nikoli jen z vnitrostátního pohledu. Okolnosti dokonce byly natolik mimořádné, že se Rada v prováděcím rozhodnutí shodla (viz zejména bod 2 jeho odůvodnění), že odůvodňují přijetí programu podpory. Komise souhlasila a podle čl. 107 odst. 3 písm. b) SFEU schválila opatření státní podpory, jež byla součástí záchrany a restrukturalizace společnosti ILP, a to za účelem řešení vážného narušení irského hospodářství (viz bod 30 tohoto stanoviska). Žádné z těchto rozhodnutí nebylo napadeno a strategické úvahy v nich obsažené jsou tedy konečné.

54. Je pravda, že na základě výše uvedeného Soudní dvůr – správně – v rámci judikatury Pafitis rozhodl, že samotná skutečnost, že vnitrostátní pravidla jsou *interně* klasifikována jako „zvláštní“ nebo „mimořádná“, neodůvodňuje odchylku od ustanovení druhé směrnice³⁰. Uvedený závěr však nelze vykládat v tom smyslu, že se vztahuje i na situace mezistátního dosahu, jako je situace dotčená v původním řízení.

55. Musím však připustit, že již nejsem natolik přesvědčen argumentem, podle něhož povinnost provedení takové rekapitalizace ukládalo Irsku unijní právo. Uvedený argument vznesly společnosti ILP, ILPGH a Irsko ve snaze ještě více odlišit projednávanou věc od judikatury Pafitis. Je pravda, že podle čl. 3 odst. 5 písm. a) prováděcího rozhodnutí existoval konsensus o tom, že Irsko má zajistit, aby domácí banky byly v případě potřeby dostatečně kapitalizovány prostřednictvím vlastního kapitálu, díky čemuž by mohly dodržet minimální regulační požadavky po celou dobu programu finanční pomoci Evropské unie a zároveň postupně snižovat pákový efekt s cílem dosáhnout stanoveného poměru úvěrů k vkladům. Podle článku 3 odst. 7 písm. g) mělo Irsko dále provést do konce července 2011 rekapitalizaci domácích bank v souladu s PCAR a PLAR, po odpovídajícím zohlednění očekávaného prodeje majetku společnosti ILP. Prováděcí rozhodnutí však neukládalo Irsku povinnost provést rekapitalizaci způsobem stanoveným v soudním příkazu. Rozhodnutí v tomto směru příslušelo výhradně Irsku. Jinými slovy, unijní právo neukládalo High Court povinnost vydat soudní příkaz.

56. „Povinnost“ rekapitalizace navíc souvisela s finanční pomocí v rámci programu podpory, jež byla poskytována na vlastní žádost Irska. Podle čl. 1 odst. 4 a čl. 3 odst. 2 prováděcího rozhodnutí byla totiž rekapitalizace domácích bank, včetně ILP, jednoduše podmínkou poskytnutí podpory. V této souvislosti, jak Komise správně uvedla na jednání, prováděcí rozhodnutí vychází v konečném důsledku z článku 122 odst. 2 SFEU, tedy ustanovení, jež upravuje poskytování „finanční pomoci“ za určitých „podmínek“, a nesvěřuje tedy Evropské unii pravomoc stanovit závazné cíle hospodářské politiky³¹.

57. Není tedy zřejmé, že by Evropská unie jednostranně uložila nějakou povinnost. Ze stejného důvodu není nutné se zabývat otázkou, zda nařízení č. 407/2010 a tedy i prováděcí rozhodnutí představuje *lex specialis* vůči druhé směrnici, jak argumentuje italská vláda.

b) Povaha napadeného opatření

58. Dalším faktorem, který chci zmínit, je povaha soudního příkazu. Uvedený příkaz vydal na základě postupu stanoveného zákonem High Court, tedy neustranný a nezávislý orgán. Jedná se o soudní rozhodnutí. Také v tomto směru se tedy projednávaná věc liší od judikatury Pafitis. V uvedených věcech rozhodl sám příslušný ministr na základě použitelných právních předpisů, zda mají být podniky v závažných finančních potížích podrobeny systému stanovenému uvedenými právními předpisy.

30 — V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 23. března 2000, Diamantis, C-373/97, EU:C:2000:150, bod 32 a citovaná judikatura.

31 — V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 27. listopadu 2012, Pringle, C-370/12, EU:C:2012:756, bod 65.

Ministr měl rovněž pravomoc převést dotčené podniky na společnost pověřenou jejich restrukturalizací, jejíž celý kapitál byl upsán státem, a schválit rozhodnutí dané společnosti o zvýšení kapitálu dotčených podniků. Dané věci byly tedy charakterizovány neomezenými státními zásahy do autonomie akciové společnosti.

59. Skutečnost, že soudní příkaz byl vydán soudním orgánem, si zaslouží několik dalších poznámek. Druhá směrnice ve skutečnosti uznávala význam a autoritu soudních rozhodnutí a na několika místech na taková rozhodnutí odkazovala³². Podle článku 30 druhé směrnice nemuselo být zejména snížení kapitálu předloženo ke schválení valné hromadě, pokud bylo nařízeno soudem. V tomto ohledu lze argumentovat tím, že nezávislost soudních orgánů je vyšší než nezávislost některých regulačních orgánů, které sice nejsou odpovědné vnitrostátním orgánům, ale zjevně nejsou imunní vůči politickým ohledům³³.

60. Navrhovatelé se dovolávají některých rozhodnutí irských soudů³⁴, přičemž mají za to, že soudní příkaz není příkazem soudu jako takovým, nýbrž ve skutečnosti prozatímním správním rozhodnutím.

61. S tím nesouhlasím.

62. Zprvce rozhodnutí citovaná navrhovateli byla přijata, mimo jiné, s ohledem na stanovení použitelného standardu přezkumu podle irského práva v souvislosti s návrhem na zrušení soudního příkazu podle článku 11 zákona. Jelikož byl soudní příkaz vydán soudním orgánem, a nikoli orgánem správním, nelze patrně použít standard, který se běžně používá pro soudní přezkum správních aktů. Uvedená otázka vnitrostátního práva však nic nemění na tom, že pro účely druhé směrnice je zde dáno soudní rozhodnutí.

63. Zadruhé skutečnost, že soudní příkaz byl vydán *ex parte* nebo že jej lze zrušit v řízení zahájeném podle článku 11 zákona, je otázkou irského procesního práva, jež nemá žádný dopad na výklad druhé směrnice. Doplňuji, že podle vyjádření předkládajícího soudu ministr nezamlčel High Court stanovisko většiny akcionářů formulované na mimořádné valné hromadě.

64. Z argumentace navrhovatelů v neposlední řadě vyplývá, že irské soudy měly slepě podepsat soudní příkaz navržený ministrem, aniž by se jakkoli zabývaly jeho podstatou. S touto myšlenkou nelze souhlasit.

65. Pro účely druhé směrnice je tedy dotčený soudní příkaz soudním rozhodnutím, a nikoli pouhým správním aktem.

c) Význam směrnice 2001/24

66. Irsko, podporované společnostmi ILP a ILPGH, dále argumentuje tím, že soudní příkaz je „reorganizačním opatřením“ podle článku 2 směrnice 2001/24. Irská vláda má za to, že jelikož směrnice 2001/24 představuje *lex posterior et specialis* ve vztahu ke druhé směrnici, mají účinky takového opatření přednost před právy akcionářů podle druhé směrnice.

32 — Viz čl. 5 odst. 2, čl. 20 odst. 1 písm. d) a g) a čl. 32 odst. 2 druhé směrnice.

33 — Pokud jde o Evropskou centrální banku a národní centrální banky, viz článek 7 protokolu (č. 4) o statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky.

34 — Rozsudky High Court ze dne 2. března 2012, Irish Life and Permanent Group Holdings plc v. Credit Institutions Stabilisation Act 2010 [2012] IEHC 89, bod 31; Supreme Court (Irsko) ze dne 19. prosince 2013, Dowling a další v. Minister for Finance [2013] IESC 58, bod 41, a High Court ze dne 15. srpna 2014, Dowling a další v. The Minister for Finance [2014] IEHC 418, body 38.34 a 38.36.

67. Ve svém stanovisku ve věci Kotnik a další³⁵ jsem uvedl, že „reorganizační opatření“ zahrnuje tři kumulativní podmínky: i) opatření musí být přijato správním nebo soudním orgánem členského státu, ii) opatření musí být přijato s cílem uchovat nebo obnovit zdravou finanční situaci úvěrové instituce a iii) musí mít možný vliv na práva třetích osob. Soudní příkaz uvedené podmínky patrně splňuje³⁶.

68. Není mi však jasné, proč má být nutné učinit autoritativní závěry ohledně otázky, zda směrnice 2001/24 potlačuje účinky ustanovení druhé směrnice. Jelikož prvně jmenovaná směrnice byla přijata mnoho let po druhé směrnici, je namíště otázka, proč tedy směrnice 2001/24 neobsahuje žádné ustanovení, které by výslovně upravovalo její přednost před druhou směrnicí³⁷.

69. Obě směrnice mají navíc jiný právní základ³⁸ a oblast působnosti *ratione personae* (druhá směrnice se vztahovala na akciové společnosti a směrnice 2001/24 na úvěrové instituce). Mají rovněž odlišné cíle: zatímco cílem druhé směrnice bylo „zajištění minimální míry rovnocennosti ochrany akcionářů a věřitelů [akciových] společností“³⁹, směrnice 2001/24 podle tvrzení Komise pouze zavádí systém vzájemného uznávání vnitrostátních reorganizačních a likvidačních opatření, aniž by směřovala k harmonizaci vnitrostátních právních předpisů v tomto ohledu, jak vyplývá z bodu 6 odůvodnění⁴⁰. Není mi proto jasné, jak by mohly tyto dva právní předpisy být navzájem v rozporu.

70. Mám naopak za to, že se obě směrnice spíše doplňují. Soudní dvůr na jedné straně v rozsudku Pafitis a další⁴¹ vyjasnil, že se druhá směrnice v zásadě použije na akciové společnosti bez ohledu na to, zda se jedná zároveň o úvěrové společnosti či nikoli. Na straně druhé se směrnice 2001/24 netýká práv akcionářů. Podle bodu 8 odůvodnění směrnice 2001/24 totiž „[n]ěkterá opatření, zejména ta, která ovlivňují fungování vnitřní struktury úvěrových institucí nebo práva ředitelů či akcionářů, nemusí spadat do oblasti působnosti této směrnice v otázce účinku ve všech členských státech, pokud je podle pravidel mezinárodního práva soukromého rozhodným právem právo příslušného domovského státu“. V bodě 10 odůvodnění je dále stanoveno, že „akcionáři [...] se pro účely [směrnice 2001/24] nepovažují za třetí osoby“.

71. Z výše uvedených důvodů souhlasím s kyperskou vládou, která v zásadě argumentuje tím, že obě směrnice je třeba vykládat ve vzájemném souladu tak, aby byla zachována jednotnost a soudržnost unijního práva.

72. V tomto smyslu mám za to, že nejsoudržnější výklad zní tak, že reorganizační opatření, jež mají vliv na práva akcionářů, se zaprvé neřídí směrnicí 2001/24, nýbrž právem domovského státu – v tomto případě irským právem, konkrétně zákonem dotčeným v projednávané věci – a zadruhé, jak jsem uvedl v bodech 58 a 59 tohoto stanoviska, druhá směrnice inherentně uznává autoritu soudních rozhodnutí.

35 — C-526/14, EU:C:2016:102, body 131 až 144.

36 — Pokud jde o první podmínku, soudní příkaz je opatřením přijatým příslušným irským soudním orgánem; viz čl. 2 odst. 1 zákona, který stanoví, že pojem „soud“, jak je zákonem vymezen, označuje High Court. Splněna je i druhá podmínka. High Court totiž v bodě E soudního příkazu učinil příslušné prohlášení podle čl. 9 odst. 3 zákona: srov. rovněž článek 52 zákona. Z bodu E soudního příkazu konečně vyplývá, že má účinky ve všech relevantních právních řádech podle směrnice 2001/24 a zákona. Může tedy mít vliv na třetí osoby podle článků 53 a 61 zákona.

37 — V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 29. června 2010, Komise v. Bavarian Lager, C-28/08 P, EU:C:2010:378, bod 56.

38 — Směrnice 2001/24 byla přijata podle čl. 47 odst. 2 Smlouvy o ES (nyní čl. 53 odst. 1 SFEU), zatímco druhá směrnice byla přijata podle čl. 53 odst. 3 písm. g) Smlouvy o EHS (nyní čl. 50 odst. 2 písm. g) SFEU).

39 — Viz druhý bod odůvodnění druhé směrnice. Rovněž viz rozsudek ze dne 12. března 1996, Pafitis a další, C-441/93, EU:C:1996:92, bod 38.

40 — Rozsudek ze dne 24. října 2013, LBI, C-85/12, EU:C:2013:697, bod 39.

41 — Rozsudek ze dne 12. března 1996, Pafitis a další, C-441/93, EU:C:1996:92.

4. Závěrečné poznámky

73. Na základě výše uvedeného mám za to, že vzhledem k tomu, že projednávaná věc vznáší stejné otázky jako věc *Kotnik a další*, je proto třeba jí řešit do značné míry stejným způsobem. Tuto úvahu potvrzují skutkové okolnosti původního řízení.

74. Navrhovatelé tvrdí, že v takovém případě by se Soudní dvůr zpětně odchýlil od své vlastní judikatury, a to v rozporu se zásadou právní jistoty.

75. Tato výtky je zcela bezpředmětná.

76. Takový názor zaprvé opomíjí rozdíl mezi vyjasněním či upřesněním judikatury na straně jedné a jejím překonáním na straně druhé (Soudní dvůr vždy konkrétně zmiňuje, pokud má v úmyslu odchýlit se od své judikatury⁴²). V projednávané věci Soudní dvůr neopouští judikaturu *Pafitis* – naopak, spíše ji v zásadě potvrzuje. Jedná se pouze o rozlišení mezi různými situacemi a relevantní judikaturou.

77. Zadruhé, pokud jde o otázku retroaktivity, postačí uvést, že navrhovatelé mají v tomto ohledu pravdu. Jedná se však o nedílný aspekt řízení o předběžné otázce, jak ho upravuje Smlouva, který nevede k porušení právní jistoty⁴³. V každém případě nebyla podána žádná žádost o časové omezení účinků rozhodnutí ani není pravděpodobné, že by Soudní dvůr takové žádosti vyhověl⁴⁴.

78. Navrhuji proto v zásadě, aby Soudní dvůr odpověděl na první otázku v tom smyslu, že ustanovení článků 8, 25 a 29 druhé směrnice při správném výkladu nebrání právním předpisům členského státu, podle nichž je soud za účelem řešení narušení hospodářství a finančního systému a ohrožení stability některých úvěrových institucí v daném členském státě a finančního systému obecně, jakož i minimalizace rizika šíření do jiných členských států v zásadě oprávněn uložit převzetí akciové společnosti, na niž se vztahuje uvedená směrnice, která má systémový význam pro hospodářství daného členského státu a která není sama schopna splnit regulační požadavky uložené daným členským státem, pokud jde o obezřetnostní dohled nad finančními institucemi, státem bez souhlasu valné hromady.

79. Musím se však ještě zabývat specifickými aspekty projednávané věci. Ty budou předmětem mé odpovědi na druhou předběžnou otázku.

C – Ke druhé otázce

80. Předmětem druhé otázky High Court je, zda byl soudní příkaz vydán „v rozporu s unijním právem“.

81. Tato stručná otázka je přímá a jde k věci. Je s ní však spojena celá řada formálních problémů.

42 — Pokud jde o klasické příklady, viz rozsudky ze dne 17. října 1990, HAG GF, C-10/89, EU:C:1990:359, bod 10; ze dne 24. listopadu 1993, Keck a Mithouard, spojené věci C-267/91 a C-268/91, EU:C:1993:905, bod 16, a za dne 25. července 2008, Metock a další, C-127/08, EU:C:2008:449, bod 58.

43 — V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. dubna 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, body 39 a 40 citovaná judikatura.

44 — Pokud jde o striktní kritérium, jež je třeba v tomto směru splnit, například viz rozsudek ze dne 23. listopadu 2014, Schulz a Egbringhoff, spojené věci C-359/11 a C-400/11, EU:C:2014:2317 (body 54 až 64), ve světle stanoviska, které jsem přednesl v uvedené věci (EU:C:2014:319, body 69 až 77).

1. Pravomoc Soudního dvora a přípustnost otázky

82. Kyperská vláda má za to, že druhá otázka je nepřípustná, neboť v jejím znění nejsou vymezena ustanovení unijního práva, jež může být případně nutné posoudit.

83. Je pravda, že znění druhé otázky odkazuje pouze na „unijní právo“.

84. Doplnuji, že není úkolem Soudního dvora, aby se ze svého podnětu zabýval otázkou, která ustanovení unijního práva mohou být v původním řízení relevantní. Tato povinnost naopak podle čl. 94 písm. c) jednacího řádu přísluší vnitrostátnímu soudu⁴⁵.

85. Druhá otázka je podle mého názoru ještě problematičtější z hlediska pravomoci Soudního dvora.

86. Předkládající soud v zásadě Soudní dvůr žádá, aby uplatnil unijní právo na skutkové okolnosti původního řízení. Tuto pravomoc však Soudní dvůr podle článku 267 SFEU nemá⁴⁶.

87. Soudnímu dvoru zadruhé nepřísluší, aby v rámci řízení o předběžné otázce posuzoval slučitelnost vnitrostátní právní úpravy s unijním právem⁴⁷.

88. Nicméně ačkoli není v předkládacím rozhodnutí výslovně uvedeno, jak se druhá otázka liší od otázky první, mám za to, že její význam je dostatečně jasný. Zatímco první otázka je formulována obecně a směřuje k určení, zda druhá směrnice *per se* brání účinkům jakéhokoli opatření přijatého bez souhlasu valné hromady, které by porušovalo práva, jež akcionáři odvozují z uvedené směrnice – a jde tedy o otázku, na kterou navrhuji odpovědět záporně – druhá otázka se týká konkrétně skutkových okolností původního řízení. Jinými slovy, předkládající soud chce patrně určit, zda unijní právo brání takovému způsobu rekapitalizace, jaký byl použit v původním řízení. I přes neurčitost pojmu „unijní právo“ lze jistě mít za to, že uvedený výraz zahrnuje přinejmenším druhou směrnici.

89. V této souvislosti Soudní dvůr ustáleně judikuje, že v rámci svých pravomocí podle článku 267 SFEU může vnitrostátnímu soudu poskytnout všechny relevantní prvky výkladu unijního práva, které mohou být užitečné pro jeho rozhodnutí⁴⁸.

90. Jak navrhuje Komise a jak jsem uvedl v bodě 38 tohoto stanoviska, poskytnu tedy společnou odpověď na obě otázky.

2. K věci samé

91. Na tomto místě připomínám, že Irsko vydáním soudního příkazu splnilo podmínku pro poskytnutí finanční pomoci směřující k rekapitalizaci jeho bank stanovenou v čl. 3 odst. 5 písm. a) a čl. 3 odst. 7 písm. g) prováděcího rozhodnutí. V tomto ohledu, jak je uvedeno v bodě 11 odůvodnění prováděcího rozhodnutí, „[o]perace, které finanční pomoc Unie pomáhá financovat, musí být slučitelné s politikami Unie a být v souladu s právem Unie“. To zahrnuje nejen pozitivní práva, jež jednotlivci odvozují přímo z unijního práva, ale rovněž obecné zásady unijního práva, včetně základních práv, která musí členské státy respektovat při provádění unijního práva⁴⁹. Mezi takové obecné zásady patří nejen právo na

45 — V bodě 23 Doporučení pro vnitrostátní soudy o zahajování řízení o předběžné otázce (Úř. věst. 2012, C 338, s. 1) je uvedeno, že „[u]stanovení unijního práva, která jsou v projednávané věci relevantní, by měla být v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce určena s co možná největší přesností“.

46 — V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. září 2011, *Patriciello*, C-163/10, EU:C:2011:543, bod 21 a citovaná judikatura.

47 — V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 1. března 2012, *Ascafor a Asidac*, C-484/10, EU:C:2012:113, bod 33 a citovaná judikatura.

48 — V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. září 2011, *Patriciello*, C-163/10, EU:C:2011:543, bod 21 a citovaná judikatura.

49 — Rozsudek ze dne 13. července 1989, *Wachauf*, 5/88, EU:C:1989:321, bod 19, a čl. 51 odst. 1 Listiny.

vlastnictví zakotvené v článku 17 Listiny⁵⁰, ale také zásada proporcionality⁵¹. Posledně uvedená zásady konkrétně vyžaduje, aby státy využívaly prostředků, které jim umožňují účinně dosáhnout cíle sledovaného vnitrostátním právem, avšak co nejméně narušují cíle a zásady stanovené dotčenými unijními předpisy⁵².

92. Přísluší High Court, aby při přezkoumání soudního příkazu podle článku 11 zákona posoudil, zda byly dodrženy zásady uvedené v předchozím bodě a zejména zda soudní příkaz představuje opatření, které nejméně narušuje cíle a zásady stanovené druhou směrnicí.

93. V této souvislosti si zaslouží pozornost hlavní výtka navrhovatelů směřující vůči soudnímu příkazu (viz bod 37 výše). Netvrdí totiž – pokud jejich výtce správně rozumím – že nebylo nezbytné provést rekapitalizaci společnosti ILP nebo aby irská vláda převzala nad uvedenou společností kontrolu. Namítají, že ministr převzal kontrolu nad společností ILPGH a odebral jí tak kapitál, kterým daná společnost údajně disponovala v den nabytí účinnosti soudního příkazu.

94. Předkládací rozhodnutí ani písemná vyjádření společností ILP či ILPGH nebo Irska neřeší výslovně otázku, proč byla předmětem soudního příkazu nejen dotčená banka, ale rovněž dotčená společnost. Navrhovatelé argumentují tím, že společnost ILPGH jako holdingová společnost měla svůj vlastní kapitál, který patřil jejím akcionářům a který před přijetím soudního rozhodnutí údajně činil 453 milionů eur. Jediná pasáž předkládacího rozhodnutí, která se uvedené otázky týká, zní takto: „Splacený akciový kapitál společnosti ILPGH nebyl do rekapitalizace započítán a nebyl ministrem ze společnosti vyňat“.

95. Na jednání se však podařilo část pochybností v tomto směru rozptýlit. Irsko, podporované společnostmi ILP a ILPGH, uvedlo, že zásah na úrovni společnosti ILPGH „neměl vliv na akcionáře ILPGH. Kdyby ministr zasáhl na úrovni společnosti ILP, akcionáři by byli 100% vlastníky společnosti ILPGH, která vlastnila 0,8 % společnosti ILP, namísto toho, aby byli 0,8% akcionáři společnosti ILPGH“⁵³. Tyto strany dále uvedly, že soudní příkaz byl adresován společnosti ILPGH, a nikoli dotčené bance s cílem zajistit Irsku návratnost jeho investice, neboť se mělo za to, že společnost ILPGH – která byla podle vyjádření irské vlády mezitím znovu kótována – byla přitažlivější pro případné investory.

96. Zmíněná tvrzení mají zásadní význam. Vycházejí totiž právě z důvodů pro vytvoření organizační struktury popsané v bodě 22 tohoto stanoviska a uložené ve spise, z níž vyplývá, že počáteční kapitál byl do společnosti ILPGH poskytnut ve formě nepeněžitěho vkladu celého akciového kapitálu společnosti ILP (nebo jeho obdoby). Jak navíc uvedl High Court, společnost ILPGH neměla jiný majetek než ILP. Uvedená tvrzení tak vysvětlují závěr High Court, že „[p]ád ILP by pravděpodobně vedl k úplnému znehodnocení společnosti z hlediska akcionářů [společnosti ILPGH]“.

50 — Neuniklo mi, že ECB v odpovědi na jí předloženou otázku uvedla, že „mimořádné pravomoci [podle zákona] podstatným způsobem zasahují do práv akcionářů institucí“, viz stanovisko ze dne 17. prosince 2010 o nouzové stabilizaci úvěrových institucí (CON/2010/92), bod 2.4. Pokud jde o práva akcionářů pokojně užívat jejich majetek podle článku 1 dodatkového protokolu k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv v souvislosti s převzetím úvěrové instituce státem, odkazuji mimo jiné na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 21. července 2015, Cingilli Holding A.Ş. a Cingilloğlu v. Turecko, ECLI:CE:ECHR:2015:0721JUD003183306, body 49 až 51 a citovaná judikatura. Rovněž viz mé stanovisko ve věci Kotnik a další, C-526/14, EU:C:2016:102, poznámky pod čarou 55 a 57.

51 — Mimo jiné viz rozsudek ze dne 11. ledna 2000, Kreil, C-285/98, EU:C:2000:2, bod 23.

52 — Viz rozsudek ze dne 18. prosince 1997, Molenheide a další, spojené věci C-286/94, C-340/95, C-401/95 a C-47/96, EU:C:1997:623, bod 46.

53 — Doplnuji, že právní zástupce společností ILP a ILPGH na jednání uvedl, že zmíněná částka 453 milionů eur se nacházela na ážiovém účtu a byla nad rámec jmenovité hodnoty akcií předchozí emise. Uvedený kapitál však byl ztracen či spotřebován.

97. Za předpokladu, že uvedená tvrzení jsou správná, je třeba argument navrhovatelů, že soudní příkaz je neopodstatněný, odmítnout. V daném scénáři totiž dotčená banka byla a je jediným majetkem dotčené společnosti a v případě jejího pádu by tedy akcie dotčené společnosti byly úplně bezcenné, jak je uvedeno v předkládacím rozhodnutí. Není mi tedy jasné, jak by v takovém případě mohlo dojít k jakémukoli zásahu do práva navrhovatelů na vlastnictví. Navrhovatelé spíše svým jednáním usilují o získání „značného daru“, jak jej označily společnosti ILP a ILPGH ve svém písemném vyjádření, který jim ministr původně nenabídl na mimořádné valné hromadě ani před jejím konáním.

98. Z tohoto důvodu nepovažuji ani za nutné zabývat se právními důsledky možného porušení článků 8, 25 a 29 druhé směrnice. V každém případě, jak upozorňuje Irsko, Soudní dvůr není v současné době žádán o rozhodnutí o nápravných opatřeních, jež by bylo možno uplatnit v případě kladné odpovědi na kteroukoli z předběžných otázek, a ani já se nebudu těmito úvahami dále zabývat.

99. V každém případě přísluší High Court, aby ověřil, zda jsou tvrzení uvedená v bodě 95 tohoto stanoviska správná.

100. Ve světle výše uvedeného je třeba na obě otázky odpovědět tak, jak je uvedeno v bodě 78 tohoto stanoviska, a to za podmínky, že dotčený členský stát použije prostředky, které mu umožní účinně dosáhnout cílů sledovaných jeho mimořádnými právními předpisy a zároveň co nejméně naruší cíle a zásady stanovené druhou směrnicí. Přísluší vnitrostátním soudům, aby ověřily splnění této podmínky.

IV – Závěry

101. Ve světle výše uvedených úvah navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžné otázky v tom smyslu, že ustanovení článků 8, 25 a 29 druhé směrnice Rady ze dne 13. prosince 1976 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy [o EHS] při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření, ve znění změn a doplňků, při správném výkladu nebrání právním předpisům členského státu, podle nichž je soud za účelem řešení narušení hospodářství a finančního systému a ohrožení stability některých úvěrových institucí v daném členském státě a finančního systému obecně, jakož i minimalizace rizika šíření do jiných členských států v zásadě oprávněn uložit převzetí akciové společnosti, na niž se vztahuje uvedená směrnice, která má systémový význam pro hospodářství daného členského státu a která není sama schopna splnit regulační požadavky uložené daným členským státem, pokud jde o obezřetnostní dohled nad finančními institucemi, státem bez souhlasu valné hromady. Uvedený členský stát však musí využít prostředky, které mu umožní účinně dosáhnout cílů sledovaných výše uvedenými předpisy a zároveň co nejméně naruší cíle a zásady stanovené druhou směrnicí. To přísluší ověřit vnitrostátním soudům.